

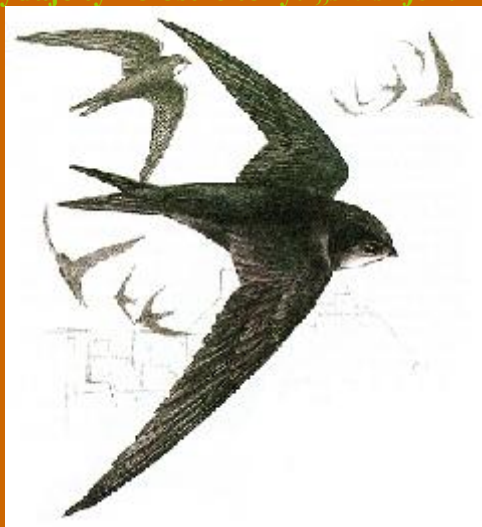
PTASI KALENDARZ 2011 – SIERPIEŃ

JERZYK (*Apus apus*)

Jerzyki znikają z naszego nieba w połowie sierpnia, nagle, w ciągu jednej nocy. Przylatują również nagle, z reguły około 1 maja. Ten typowy ptak wędrowny spędza w swojej ojczyźnie jedynie okres potrzebny mu do wyprowadzenia młodych.

Jerzyki mylimy często z jaskólkami. Nie są one jednak spokrewnione z nimi. Większą część życia spędza w powietrzu. Podejmuje wędrówki nie tylko sezonowe, tj. odloty jesienne do zimowisk i wiosenne przyloty do lęgówisk, ale udaje się w nieregularne, zależne od pogody, wędrówki pośrednie.

Jerzyk to ptak wielkości ok. 18 cm, przypomina jedynie jaskółki wyglądem i lotem. Nie śpiewa, jednak głos ma bardzo przenikliwy; w letnie wieczory i poranki, unosząc się bardzo wysoko w górze, wydaje tylko ostre tony: „sri-srije”.

W całej Polsce rozpowszechniony, zwłaszcza tam, gdzie znajdują się wysokie budynki, czyli szczególnie często spotykany w miastach. Jego biotop stanowią budynki z pęknięciami i załamami muru, odstającymi parapetami, dziurawymi, pustymi ceglami, dachami pokrytymi dachówką. Unika osiedli o zabudowie drewnianej z dachami z papy, blachy, strzechami.

Pierś i brzuch są szaroczarne jak wierzch ciała, jasna plama na podgardlu. W locie skrzydła bardzo długie i wąskie, przybierają kształt sierpa.

Lot jerzyka jest wytrwały, porywisty. Osobliwe są jego nogi: wszystkie cztery palce ma skierowane ku przodowi, co bardzo ułatwia mu przyczepianie się do murów i ścian. Jerzyk jest większy od jaskółek; długość ciała 17-18 cm, rozpiętość skrzydeł 40-41 cm, waga 30-50 g.

Otwartym szeroko dziobem łapie w powietrzu najmniejsze żyjące w powietrzu owady, których występowanie w dużej mierze zależy od pogody. W niskich temperaturach, lub przy dłuższym deszczu, ilość tego planktonu powietrznego prawie całkiem zanika i ptakom brakuje pożywienia. Jerzyki potrafią przewidywać zmiany pogody i wcześniej przenoszą się na inne miejsca, Młode ptaki ograniczają wówczas swoją aktywność życiową i mogą do 3 tygodni nie pobierać pokarmu.

Jeśli jerzyk spadnie przypadkowo na płaski teren, to tylko z ogromnym wysiłkiem udaje mu się z powrotem poderwać do góry. Gdy spotkamy takiego ptaka, to po upewnieniu się, że nie jest ranny, możemy go delikatnie wypuścić w powietrze, Nigdy nie należy rzucać ptaka. Bardzo delikatnie podrzucić go na otwartej dłoni, z małym zapasem wysokości nad miękkim podłożem, aby w razie czego nie pogłębić niewidocznego gołym okiem urazu. Szanse jerzyka, który nie odleciał z dłoni, będą malały z każdą godziną, dlatego należy niezwłocznie powiadomić lekarza weterynarii, aży dla ptaków, ogród zoologiczny czy niżej podany ośrodek rehabilitacji i stosować się do zaleceń. Więcej instrukcji poniżej.

Szczegóły RATOWANIA I UDZIELANIA POMOCY JERZYKOWI ZNAJDZIEMY NA WYSOKO WYSPECJALIZOWANEJ MERYTORYCZNIE STRONIE [OŚRODKU REHABILITACJI ZWIERZĄT CHRONIONYCH W PRZEMYŚLU.](#)

Gorąco polecam lekturę tej strony wszystkim czytelnikom.

Zewnętrzna sierpowata lotka

4 lotki I rzędu i 1 lotka II rzędu

Jerzyk gniazduje wysoko pod dachami wysokich budynków, strychach, w budkach szpaków, a czasem w dziuplach drzew. Okres lęgowy to maj i czerwiec. Gniazdo założone jest zwykle w szczelinach i wgłębieniach murów, pod odstającymi parapetami, na belkach lub pod dachówkami. W Jurze Krakowsko-Częstochowskiej w szczelinach skalnych (pierwotny, naturalny biotop). Wielkość i kształt gniazda zależą od wymiarów szczeliny, w jakiej się ono znajduje. Zazwyczaj ma ono kształt płaskiej czarki. Materiał

do budowy chwytały jest w powietrzu, stanowią go drobne i suche trawy, słomki, mech i perz. Poukładany jest warstwami, niestarannie, razem z sierścią, włosiem, wełną, watą, puchem roślinnym w topoli, papierkami, nićmi, pierzem itd. Całość zlepiona jest śliną jerzyka, czym odróżnia się od gniazd pozostałych ptaków z tej grupy typów gniazd (należą do niej jeszcze oknówka, dymówka, kopciuszek, wróbel i płomykówka). Samica składa w czerwcu tylko 2 (rzadko 3) matowo-białe jaja, o wyraźnie wydłużonym kształcie, wyraźnie większe od jaj kopciuszka i dymówki. Jest jeden lęg w roku, a termin lęgów jest zależny od pogody. Wysiadywanie jaj trwa 18-21 dni.

Pod koniec miesiąca wylęgają się młode, które szybko rosną, uczą się latać i chwytają owady. Niepokojone przed osiągnięciem zdolności do lotu, kryją się w szczelinach. Gniazdo opuszczają po 35-42 dniach. Do momentu odlotu wracają na noc do gniazda. Ptaki dorosłe przy gnieździe są krzykliwe, często wchodzi i wychodzą z gniazda, zdradzając tym trudno dostępne miejsce lęgu.

Jerzyki należą do najwcześniej odlatujących od nas ptaków wędrownych. Ich podróż jest bardzo daleka, odlatują bowiem do Afryki środkowej i południowej., a nawet na Madagaskar. Jerzyki pochodzące z Europy zimą w Afryce na terenie leżącym na południe od Sahary. W końcu lata przeciągają na południowy zachód przez Saharę Zachodnią, a następnie skręcają na południowy wschód, omijając strefę zadrzewionych sawann.

ZAKŁADAJMY SKRZYNKI LĘGOWE DLA JERZYKÓW!

A oto przykłady:

<http://www.bocian.org.pl/jerzyk/skrzynka>

<http://sklep.bocian.org.pl/shop/66/budka-dla-jerzyka>

Prawo i języki

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16.04.2004 r. (Dz. U. nr 92, poz. 880) oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 28.09.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. nr 220, poz. 2237) niszczenie miejsc lęgowych ptaków chronionych jest przestępstwem. Określa to również prawo budowlane w Art. 5, pkt. 1, podpunkt d.

Niestety, codziennością jest łamanie prawa, chociaż na usunięcie choćby jednego miejsca lęgowego któregoś z ptaków chronionych należy mieć zgodę Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

Wiadomości zebrała Fenologiczna Joanna, grafiki przygotowała Monika Kicińska.

Źródła:

1. J. Gotzman, B. Jabłoński, Gniazda naszych ptaków, 1972
2. Leksykon Przyrody – Ptaki śpiewające, 1993
3. Mały atlas ptaków, PWRiL, 1971
4. Jakie to pióro? Przewodnik. E. Bezzel. 2010.
5. Ptaki wędrowne, Leksykon przyrody, Delta 1990
6. Śladami zwierząt, E. Bezzel – 2010
7. Przyroda Polska nr 7, 2010, artykuł K. Musiatowicz „Na ratunek językom”

http://www.ptaki.info/index_ptaki.php?dzial=2&kat=21&art=73

http://www.hlasek.com/apus_apus_11190.html

We wrześniowym artykule polecam wiadomości o trzech interesujących ptakach wodnych: będą to bąk, bączek i wodnik...